

Oponentský posudek disertační práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická fakulta

Název disertační práce: Morální odpovědnost a její filosofické a spekulativně-teologické pozadí v díle Hanse Jonase. Kritická analýza a reflexe

Vedoucí práce: doc. Tomáš Machula, Ph.D., Th.D.

Autor: PhDr. Vojtěch Šimek

Oponent: doc. Jindřich Šraj, Dr. theol.

Disertační práce PhDr. Vojtěcha Šimka „Morální odpovědnost a její filosofické a spekulativně-teologické pozadí v díle Hanse Jonase. Kritická analýza a reflexe“ je impozantní svým rozsahem (392 s). Takovýto rozsah by postačoval minimálně na dvě obsáhlé disertační práce. Na jedné straně svědčí rozsáhlost předloženého textu o poctivém přístupu autora ke zpracovávané tématice, což dosvědčuje již úvod práce. Autor zde velmi podrobně představuje metodiku zpracování vybrané problematiky, její zákoutí, obtíže a otevřené otázky, aby vytyčil, resp. legitimizoval svůj způsob zpracování. Na druhou stranu se to, co se zdá být na první pohled hodno obdivu, stává problematickým. Vystávají zde otázky po způsobu zpracování, po samotné struktuře práce. Není příliš velký rozsah předloženého textu spíše potvrzením autorovy ne zcela zvládnuté metodiky, resp. postupu zpracování vybrané problematiky? Proč práce začíná poněkud atypicky mapováním sekundárních zdrojů v češtině a slovenštině, které reflektují Jonasovy postoje a myšlenky? V čem jsou tyto zdroje specifické vzhledem k objasnění Jonasovy etiky? Nemělo být spíše nejdříve představeno a analyzováno Jonasovo pojetí etiky na základě primárních zdrojů a systematicky rozvíjeno jeho hodnocení na základě zdrojů sekundárních bez ohledu na jejich jazykovou příslušnost? V autorově atypickém postupu zpracování tématiky pak nechtěně dochází k tomu, že autor nezdůvodňuje opakovaně již jednou řečené myšlenky, čímž se zbytečně navyšuje rozsah textu. Ten tím ztrácí svou vnitřní koherenci a dynamiku. Výše uvedená kritika se týká práce jako celku, byť jsou zde i pasáže, které si zaslouží ocenění. Platí to např. o 2. části, která je stručným pohledem na Jonasův život, avšak s téměř „dokonalým“, výčtem Jonasových myšlenek prezentovaných v časové ose na základě jeho biografie.

Ve třetí části autor nabízí analýzu filosofického a spekulativně teologického pozadí Jonasova pojetí odpovědnosti, a to na základě primárních a tentokrát zvláště německých sekundárních zdrojů. Vyzdvihuje přitom čtyři roviny tohoto pozadí: axiologickou ontologii, antropologii, spekulativní teologii a pojetí moderní techniky. Fundovaná analýza Jonasových výchozích pozic, která je důležitá pro pochopení Jonasovy etiky odpovědnosti, je však primárně zacílena na - v některých ohledech až zbytečně detailní - prezentaci jednotlivých rovin zmíněného pozadí bez toho, že by zde byla vyzdvížena

hlubší souvislost tohoto pozadí s etikou odpovědnosti. Není v této části dostatečně zdůrazněna proto, že Jonasovo pojetí odpovědnosti je předloženo samostatně teprve ve 4. části. Byť je 4 část zpracována opět kvalitně, tj. velmi detailně a podrobně, podobně jako i 5. část, kde autor předkládá i své hodnotící závěry Jonasova konceptu etiky odpovědnosti, nežádoucí „Kluft“ mezi 3 a 4, resp. 5 částí je patrný i v koncipování jejich jednotlivých podkapitol, které se zcela nepřekrývají. Jinak řečeno, díky autorem předložené struktuře práce a jeho postupu zpracování problematiky se to podstatné, co chce autor svou prací sdělit, jakoby „ztrácí“ v návalu množství informací, které se tak stávají divergentními a rušivými vzhledem k cíli práce. Stálo by podle mne za zvážení, zda by 3 a 4, resp. 5 část nemohly být spojeny v jednu (tj. také zestručněny), a tato část by pak byla koncipována tak, že by v ní byla systémově vyzdvížena právě ona souvislost mezi Jonasovým ideovým pozadím a jeho etikou odpovědnosti, přičemž by bylo vše systematicky provázáno kritickým pohledem autora této práce.

Nejen na základě výše řečeného nelze souhlasit s tvrzením autora předložené práce, jak je formuluje v jejím závěru, kde píše, že nabízí přehledně a systematicky zpracovaný text, který má být pro čtenáře srozumitelný spolu s pochopením všech souvislostí zkoumané problematiky. Autor sám se totiž usvědčuje z toho, že se ve vlastním textu poněkud ztrácí. Ve zmiňovaném závěru své práce znovu připomíná její cíl, který formuluje takto: *„systematicky představit, analyzovat a kriticky reflektovat Jonasovo pojetí odpovědnosti se zřetelem k jeho axiologické ontologii, antropologii, spekulativní teologii a technologii při zohlednění nejdůležitějších tematicky relevantních německých sekundárních zdrojů včetně těch nejnovějších.“* Následně však zcela nepokrytě hovoří o zdrojích nejen německých, ale i českých a slovenských, se kterými v předložené práci pracuje...

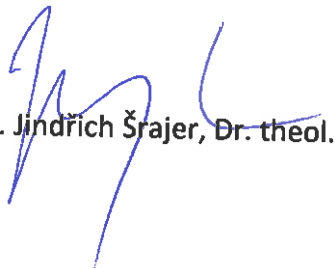
Celkově lze k předložené disertační práci říci, že i přes výše uvedené nedostatky dostatečně prokazuje doktorandův potenciál být skutečně poctivým badatelem, filosofem. Ocenit lze především autorovu jazykovou vybavenost a důkladnost, se kterou ke zkoumané problematice přistupuje. Rozsah zdrojů a jejich detailní až puntičkářské analýzy a reflexe včetně objasnění argumentačních přístupů jsou skutečně ojedinělé a excelentní (např. s tak důkladnou analýzou argumentačních pozic v otázce práva rodičů na dítě jsem se v českém prostředí ještě nikde nesešel). Je to však na úkor srozumitelnosti a přehlednosti zkoumané problematiky. Doporučil bych autorovi, pokud bude chtít knihu vydat knižně, aby zvážil úpravu textu v duchu výše zmíněných podnětů, aby se tak práce stala obsahově kompaktnější a zacílenější, a tím pro čtenáře nepřiliš znalého dané problematiky čtivější a srozumitelnější. Předloženou práci, i přes výše uvedené výhrady, **doporučuji k obhajobě.**

Při obhajobě předložené práce bych se doktoranda rád blíže dotázal na jím v předložené práci často zmiňovanou víceznačnost, neostrost Jonášem používaných pojmů, zvláště pak co se týče Jonášova ústředního pojmu „bytí“ vzhledem k relevantnosti jeho možných interpretací. Za druhé bych se rád autora opět blíže zeptal na rozlišení rozhraní subjekt/objekt, resp. autonomní a heteronomní přístup v Jonášově etické argumentaci.

České Budějovice

10. 5. 2016

doc. Jindřich Šraj, Dr. theol.